

Redna mesečna
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

SCLOVENE

Cek. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7563
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2999

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

Izhaja vsak dan s jutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Proračun pred senatom

Senat je proračun v načelu sprejel

Prosvetni minister je temeljito izdelal Pucljevo demagogijo

Belgrad, 25. marca. m. Današnja seja senata, na kateri je bil državni proračun za proračunsko leto 1936-1937 sprejet v načelu, se je pričela točno ob 9. Po sprejetju zapisnika zadnje seje je tajnik senata dr. Vasa Glušac sporočil, da je senator Hribar vložil interpelacijo na min. predsednika dr. Stojadinovića radi sodelovanja trdke Krupp iz Essena v železarni v Zenici. Ker je interpellant za svojo interpelacijo zahteval nujnost, jo je v imenu min. predsednika sprejel trgovski minister dr. Vrbanić. Sprejel pa jo je tudi senat.

Senat je nato prešel na nadaljevanje proračunske debate v načelu. Besedo je dobil senator Jovan Banjanin, znani poborec, ki je v svojem dvurnem govoru kritiziral politiko sedanje vlade. V uvodu svojega govora je zagovarjal stališče, ki ga je zavzela večina finančnega odbora senata ter je v tej zvezi polemiziral z izvajanjem senatorja Simonovića. Prešel je na kritiko posameznih opozicijskih govornikov, kakor Ljube Davidovića, Dragoljuba Jovanovića in prvakov bivše samostojne demokratske stranke. Senator Banjanin je v svojem govoru zelo ostro napadel tudi katoliško akcijo v Sloveniji, pa tudi na Hrvaškem. Za to akcijo pravi, da se bavi s političnimi vprašanji. Zato poudarja, da bi bilo potrebno, da se čimprej ratificira konkordat. Baval se je seveda tudi s klerikalizmom ter je izjavil, da je ta velik sovražnik države, posebno sedaj, ko se haje že pojavlja pravoslavni klerikalizem. Ostro je kritiziral

tako imenovano združeno opozicijo in govore raznih govornikov opozicijskih strank. Izjavlja se proti raznim koncepcijam dr. Vladka Mačka, proti vojvodinskemu pokretu itd. Govor senatorja Banjanina je bil prejet samih napadov na levo in desno. Senator je končno izjavil, da bo glasoval za poročilo večine finančnega odbora.

Proračun v načelu sprejel

Po govoru senatorja Banjanina je senat prešel takoj na glasovanje o državnem proračunu v načelu. Za proračun je glasovalo 70 senatorjev, to je vsi, ki so bili navzoči.

Predsednik senata dr. Tomašić je odredil krajši odmor, nakar se je seja zopet nadaljevala ter je bil na vrsti pretres državnega proračuna v podrobnostih.

Najprej so senatorji pretresali proračun za vrhovno državno upravo. Ker se nihče ni javil k besedi, se je takoj vršilo glasovanje in je bil proračun za vrhovno državno upravo sprejet.

Druge točka je bil pretres postavk za pokojnine in invalidske podpore. Besedo je dobil finančni minister dr. Dušan Letica, ki je glede teh postavk podal krajši ekspeze. Postavke za pokojnine in invalidske podpore so bile takoj nato sprejete. Istotako je bila sprejeta tudi naslednja postavka državnih dolgov, h kateri je podal finančni minister prav tako krajši ekspeze.

majo zadosti državnih tožilcev. Glede ostalega sodnega osebja, lahko rečem, da položaj takisto ni boljši. Imamo nekatera okr. sodišča s samo enim sodnim pripravnikom in okrajna sodišča z enim, dvema ali tremi sodnimi pripravniki, kar je absolutno premalo. Vam vsem je zadosti znan položaj današnjega sodstva in se zato ne bom tu dolgo mudil. Rečem le to, da je število sodnikov, državnih tožilcev in nižjega sodnega osebja pod tistim številom, ki bi ga morala imeti moderna država. V kolikšno škodo je to, prepustim vaši presoji. Mislim, da je potrebno poudariti, da je večina sodnikov v zvezi s tem ohranila svoj ugled in ugled pravosodja. Upam, da se bo z novim sodniškim zakonom znatno zboljšal položaj našega sodnega dela.

MATERIJALNI IZDATKI

Z žalostjo moram ugotoviti, da so krediti tako za osebne kakor za materialne izdatke, kakor jih odreja ta proračun, zelo znižani. Glede sodnih poslopij moram reči, da so izjemno dveh sodnih palač v Ljubljani in Sarajevu in nekaterih sodnih poslopij, ki kolikor toliko ustrezajo svojim namenom, vsa druga sodna poslopja v takšnem stanju, da absolutno ne morejo ustrezati potrebam. Sploh je treba priznati, da se je od osvojenosti do danes sodnim poslopijem posvečala majhna pozornost. V prestolnici sami in v Zagrebu se sodišča nahajajo v poslopijih, ki ne ustrezajo svojem namenu. A ne samo, da se ni nič delalo glede gradnje sodnih poslopij, nego so tudi krediti za popraviljanje teh poslopij, dovoljeni v proračunih in dvanajstih, bili tako majhni, da so sodna poslopja danes v mnogih krajih v silno slabem stanju.

Krediti za popravilo in pisarniške potrebe, ki jih določa ta proračun, so takisto minimalni. Kredite za sonde knjižnice sploh pogrešamo. Zdelo se je, kakor da so sodne knjižnice luksuz, toda v resnici so najnujnejša potreba za pravilno delovanje, kajti nova zakonodaja zahteva od današnjega sodnika mnogo več študiranja in čitanja strokovne literature.

Tudi ostali krediti, tako na pr. za poturno, za nabavo pisarniškega materiala, za stroške kazenskega sodnega postopanja itd. so majhni. Pripominjam, da je novi sodni postopek rodil tudi nove izdatke, toda predvidene kredite je težko plačati. Danes je absolutno nemogoče plačevati iz sodne blagajne dnevnice za priče v kazenskih postopkih, čeprav je to izrečno odredeno v zakonu o kazensko-sodnem postopku. V zvezi z kazenskimi možnostmi, da naša sodišča lahko neposredno obnejejo s češkoslovaškimi poljskimi in bolgarskimi sodišči, delno tudi z avstrijskimi in turškimi, ne morejo naša sodišča danes dejansko neposredno obnejevati s sodišči omenjenih držav. Razlog temu je v pomanjkanju kreditov za poštnino in mednarodnem pravnem prometu.

Prosvetni minister zavrača ogabne napade Puclja

Stošović razgrnil pravo sliko o učiteljskih premestitvah

Po sprejetju tega proračuna je prišel na vrsto proračun za prosvetno ministrstvo. Predsednik senata dr. Tomašić je podal besedo prosvetnemu ministru Dobrivoju Stošoviću, ki je k proračunskemu predlogu podal daljši ekspeze, ki je sličen onemu, katerega je podal v skupščini.

Za prosvetnim ministrom Stošovićem je prvi govoril velikolaški senator Ivan Puclj. Izrazil je svoje sočustvovanje z jugoslovensko orientiranim učitelstvom, ki je baje izpostavljeno strašnemu preganjanju. Vendar senator Puclj priznava, da so se preganjanja vršila tudi pod prejšnjimi režimi. Izrečno je izjavil, da je kot minister sam pregled iz svojih Velikih Lašč tri učitelje, ki so mu bili za časa občinskih volitev leta 1933 v veliko napotje, ter da je na njihovo mesto postavil svojo hčerko. Žal, da senator g. Puclj ob tej priliki ni omenil, da so imeli preganjanja odlični učitelji že po 15 let službe, dočim njegova hčerka in zet sploh nista imela zakonskih pogojev za Velike Lašče, in da je on kot čuvár zakona — kot minister teptal zakon. Senator Puclj je pozabil tudi omeniti, da se ena njegovih žrtev sedaj sploh ne more več poslužiti poplave krivice, ker leži na smrt bolna še vedno daleč ob bolgarski meji. Dalje je g. Puclj naglašal, da mora aktivni minister imeti v državi vsaj toliko pravice, da odstrani uradnike, ki ga sramote, le žal, da si lasti to pravico samo za sebe, kajti če bi jo priznal tudi sedanji vladi, bi morale izgledati premestitve učitelstva vse drugače. Po teh dragocenih ugotovitvah je g. Puclj navajal z vsokrparskega silo na referenta za dravsko banovino v prosvetnem ministrstvu g. Erjavca, na ministra brez portfelja dr. Miho Kreka in na prosvetnega ministra Dobrivoja Stošovića. Mimogrede pa se je parkrat spodtaknil tudi ob banovinskega šolskega nadzornika g. Štruklja. Zbral je vse deloma izmisleno, deloma pretvorjeno gradivo, ki ga poznamo že iz raznih Dimnikovih okrožnic JUU ter iz interpellacije učitelja, poslanca Pleskovića, in ki izražajo vse veliko ogorčenje, ker ne more več po mili volji razpolagati v družbi s Kramerjem z usodo slovenskega uradništva. Žal je g. Puclj tudi uradno finance, ki da bodo zaradi poplave krivice med uradništvom trpele. Le žal, da se na te finance senator Puclj ni spomnil takrat, ko so se krivice delale. Navedel je g. Puclj neko ganljivo sceno iz življenja blagopokojnega kralja Petra I., ki je po-

KAZNILNICE, ODGAJALIŠČA IN POBOLJŠEVALNICE

V naši državi imamo 11 kaznilnic, 2 zavoda za prisilno delo, 4 zavode za vzgojo in poboljšanje otrok in mladoletnikov, 3 zavode za zdravljenje in varovanje nepristevitih oseb, 3 zavode za zdravljenje pijancev. Reči se sme, da so ti zavodi vsaj relativno dobro urejeni in da v glavnem ustrezajo zahtevam pravne znanosti in našim stvarnim potrebam. Krediti za te namene so minimalni. Celotno številčno stanje obsojencev znaša danes 10.000 oseb, zavodi imajo pa vsega skupaj samo okoli 800 nameščenecv in paznikov.

VERSKA UPRAVA

Od leta 1929, ko so zadeve ministrstva za vere prešle na pravosodno ministrstvo, so izšli skoraj za vse vere novi verski politični zakoni, ki so dali veram široke avtonomije. Najvažnejši med temi zakoni so zakon o srpski pravoslavni cerkvi, o verski skupnosti židov, o evangelijski krščanski cerkvi, o reformirani krščanski cerkvi in zakon o islamski verski skupnosti z uredbami o izpremembah in dopolnitvah. Za vse te veroizpovedi so se izdelali statuti (ustave). Za vse vere, ki so priznane, so predvidene stalne državne podpore, ki se plačujejo v mesečnih zneskih.

Glede vojnih pokopališč se lahko reče, da so precej urejena, vendar še zmerom premalo. Zgrajenih je 20 grobišč in 6 v inozemstvu, gradi se jih pa še 10.

ZEMLJSKE KNJIGE

Za področje apelacijskega sodišča v Belgradu. Skoplju in velikega sodišča v Podgorici je ustanova zemljske knjige popolnoma nova. Zato stopa polagoma v veljavo zakon o notranji ureditvi, ustanavljanju in vodstvu zemljskih knjig in drugih zakonov, ki so v zvezi s tem zakonom, in se je začelo postopno ustanavljanje zemljskih knjig na področju belgrajskega apelacijskega sodišča v tistih srezih, kjer se je vršilo katastrsko merjenje. Uvedeni so tudi še višji funkcionarji zemljske knjige pri 7 sreskih sodiščih na tem področju, pri 14 drugih sreskih sodiščih pa še pridejo.

SKLEPNA BESEDA

Poudaril sem že, da so krediti, določeni s tem proračunom v resoru pravosodnega ministrstva, na splošno majhni in da bomo z njimi v prihodnjem proračunskem letu težko izhajali. V zvezi temu moramo s temi krediti biti zadovoljni, ker nam naše gospodarske in finančne razmere nalagajo, da načelo varčnosti izvajamo v vseh panogah državne uprave in tudi v pravosodju. Res je, da je varčevanje v pravosodju škodljivo, toda res je tudi, da se v današnjih razmerah ne sme zapravljati. Upam, da bo proračun za leto 1937-38 omogočil, da se v resoru pravosodnega ministrstva izvrše mnoge reforme in zboljšanja za uspešno delo sodnih in drugih ustanov v resoru pravosodnega ministrstva.

Debata

K besedi se je javil senator dr. Šilović. Govornik opozarja pravosodnega ministra in ministra za socialno politiko, kakor tudi kmetijskega ministra na to, da so Jugoslavijo preplavili razni potepuhi, delomrzniki in berači, ki krađejo in goljufajo. Predlaga, naj bi se te osebe porabile za delo pri izsuševanju močvirij, predlaga pa tudi, naj se glede tega izjavijo § 52 kazenskega zakonika. Govornik izjavlja, da bo glasoval za predloženi proračun pravosodnega ministrstva.

Sledilo je glasovanje ter je bil proračun za pravosodno ministrstvo sprejet z glasovi vseh na vzocih senatorjev.

Poročilo pravosodnega ministra

Senat je prešel na pretres v podrobnosti proračunskega predloga za pravosodno ministrstvo. Govoril je minister za socialno politiko in narodno zdravje in namestnik pravosodnega ministra Dragiša Cvetković, ki je podal naslednji ekspeze:

Zastopnik pravosodnega ministra Dragiša Cvetković je dal danes v senatu ekspeze pravosodnega ministra pri debati o proračunu leta 1936-37. Ekspeze se glasi:

Izprememba političnih, gospodarskih in socialnih razmer, povzročena zaradi svetovne vojne, je imela za posledico bistveno izpremembo pozitivne zakonodaje v vsem kulturnem svetu. Treba je bilo zakonodajo prilagoditi današnjim razmeram. Danes imamo sodno zakonodajo vsaj v glavnem takšno, kakršno imajo druge kulturne države.

DELO NA ZAKONODAJNEM POLJU

Naš kazenski zakon je izdelan na popolnoma moderni osnovi in s poznavanjem izrednih razmer, tako, da se lahko meri z najmodernejšo kazensko zakonodajo na svetu. Civilni pravni postopek, kazenski sodni postopek in izvenpravni postopek, ki takisto spadajo k naši unifikaciji zakonodaj, se lahko kritikujejo, toda nedvomno je, v zvezi nekaterim nedostatkem, da pomenijo napredek v primeri a tisto zakonodajo, ki je bila v veljavi v posameznih pravnih področjih, preden je stopil ta zakonik v veljavo. Menični in stečajni zakon se prav tako lahko štejeta med moderne zakone. Zakon o izvršbi in zavarovanju, čeprav še ni stopil v veljavo, predstavlja takisto dobro zakonsko delo in se bo njegov pomen videl šele tedaj, ko stopi v veljavo. Uvodni zakon in zakon o izvršbi in zavarovanju sta izdelana v pravosodnem ministrstvu in prideta pred narodno predstavništvo, ko bo čas za to. Mogel bi vam naštetii še celo vrsto zakonov in uredb, izdelanih v pravosodnem ministrstvu, ki so stopili v veljavo, a mislim, da bi vam s tem jemal dragocen čas brez velike dejanske potrebe. Zdi se mi potrebno, da vas gospodje senatorji seznanim vsaj v najkrajših obrisih s tremi zakonskimi predlogi, ki jih izdeluje pravosodno ministrstvo, med katerimi bosta dva v najkrajšem času postala zakon.

Zakonski predlog o sodnikih je domala že končno veljavno izdelan. Izdelali so ga strokovnjaki našega pravosodja in obsega celo vrsto določb, da se nedvomno povzdigne ugled in delovanje našega sodstva. Neodvisnost, stalnost in nepremestljivost sodnikov, temeljni pomen sodniškega poklica, so popolnoma zajamčene s tem zakonskim predlogom. Tako se s sprejetjem tega zakona in z njegovo uveljavitvijo izvrše določbe čl. 101 naše ustave.

Pred narodno skupščino se nahaja tudi predlog novega trgovskega zakona. Zdelo se mi je, da najmodernejših načelih znanosti in s poznavanjem stvarnih razmer naše države. Prepričan sem, da bo ta zakon v kratkem prišel na dnevni red narodnega predstavništva.

Predlog državlanskega zakona, ki ga je desetletja izdelujejo naši najznanjši pravniki, še ni dobi dokončne oblike. to pa ni nič čudnega. Ta zakon je osnovni zakon, ki ureja z majhnimi izjemami skoraj vse privatno pravo. Zato ni čuda, da so se pri proučevanju pravnih vprašanj, ki naj jih ta zakon uredi, v bodočih zakonskih normah pojavila razna, pogosto zelo nasprotujoča si mnenja pri naših najznanjših pravnih strokovnjakih. Pri tem so imeli znaten delež ne samo dejstva, da smo še do nedavnega imeli šest pravnih področij v naši državi z različno zakonodajo in pravnimi običaji, temveč tudi dejstvo, da se življenjske razmere in pravno pojmovanje sedanje dobe bistveno razlikuje od razmer v času, ko so bili sprejeti posamezni državljanski zakoni, ki veljajo danes na področju posameznih pravnih pokrajin naše države. Lahko vam rečem, da si v pravosodnem ministrstvu zelo prizadevajo, da dobi državljanski zakon kot zakonski predlog čimprej svojo dokončno obliko, da bo mogel priti pred narodno predstavništvo. V ta namen je predlog državlanskega zakona prišel v presojo tako k našim strokovnjakom kakor vsem tistim ustanovam in organizacijam, ki so pri tem predlogu mogle in morale dati svoje mnenje.

kr. vlada želi, da iz našega učiteljskega kadra napravi pionirje in agente narodne prosvete, nikakor pa ne pionirje in agente posameznih osebnosti in strank, če hočete. Vi ste, gospodje senatorji, videli, s kakšno jezo je govoril minister in senator Pucelj o učiteljskih premetstvih. Vi ste mogli videti iz te njegove jeze, da preveča vse to, vsaj jaz sem dobil tak utis partizanstva. Oprostite, da moram tako reči. (Kramer vpade: »Učiteljice niso organizirane v stranke! Na ta vpad je prosvetni minister odgovoril: Učiteljice niso organizirane, a senator Pucelj navaja tri učiteljice kot primer, za katere bi smatral, da jih moram posebno poudariti. (Čuje se glas: »Učiteljice niso organizirane! Vidite, gospodje senatorji, s koliko jezo on pretrpava te stvari. Prosim g. Pucelja in ostale gosposde, da učiteljev ne tretirajo kot ljudi, ki bi morali služiti tem ciljem, če homo mi politiki imeli vedno pred očmi, da morajo ti ljudje služiti visokim ciljem narodne prosvete, služiti onim ciljem, ki ta jih poudarila tako eden kakor drugi veliki kralj, o čemer so bili tu prečitani govori, tedaj, mislim, da pustimo učitelje, da vrše svoj posel tako, kakor je boljše za narodno prosveto in končno tudi za nas vse. Gospodje senatorji, mi se trudimo, da vas o tem prepričamo... (Pucelj vpada: »Prepričajte dr. Kreka in Strukljaja... in Strukljaja in vse ostale. Kr. vlada se trudi, a jaz apeliram na vas, gospodje senatorji, kakor sem apeliral na predstavništvo narodne skupščine, da učitelje, če je le mogoče, pustimo na miru, da vrše svoj posel. Tega, kar se je kvarilo osemnajst let v tej državi, ne moremo mi sedaj popraviti v osmih mesecih. (Marušič: »Lepo popravljate!«)

Toda zagotoviti vas moram, da se trudimo (iz klopi se čuje glas: »Ni se kvarilo!«). Je, je, kvarilo se je. Lahko ste ugotovili iz govora senatorja Pucelja. On je to sam priznal, da je iz svoje okolice svoječasno, ko je bil na oblasti, pregnal tri učitelje. To je ono, kar nam je dejal, a tistega, česar nam ni povedal, ne vemo. (dr. Kramer vpada: »Ali je bilo v 3 letih izvršenih 61 premetstev in to po službeni potrebi?«) Na ta vpad vzklila minister brez portfelja dr. Krek: »22 učiteljev je bilo iz službe odpuščenih!« (Zopet se čuje: »Toda vsi so vrnjeni!«). Minister dr. Krek odgovarja: »Niso vrnjeni! Premetščali ste slovenske učitelje v južno Srbijo iz Slovenije, a ne iz ene v drugo banovino. Erjavce je bil v Vučitrnu!«

Predsednik senata dr. Ljubomir Tomašič prosi senatorje, naj ne vpadajo v besedo prosvetnemu ministru, nakar prosvetni minister Stošovič nadaljuje svoj govor.

Hočem vas prepričati, da je imela kraljevska vlada namen, da ta, tako važen kader, tako važan stan za našo prosveto vsposobi, da bom izvrševal posle, z akterse se je pripravil in za katerega narod plačuje, politiko pa bomo vodili mi! Da bi podkrepil težke primere, ki so se zgodili v dravski banovini, je senator Pucelj, a to se mi je reklo v finančnem odboru, podal neke primere, ki so težki in je navedel celo en smrtni slučaj. Dovolite mi, gospodje, da to pojasnim. Jaz imam slučajne podatke, iz katerih se jasno vidi, kakšna je stvarna resnica, posebno pa, kakšna je stvarna resnica za ta zadnji najtežji slučaj Dragotina Gregorčica, ki ga smatra g. Pucelj za tako tragičnega. Prečitam vam bom uradne podatke, ki jih imam na razpolago, vi pa jih boste potem lahko po svoji čisti vesti ocenili, če je to zares tako strašno, kakor ste dobili vtis po govoru g. Pucelja. Njegov slučaj je takšen: Dragotin Gregorčič je premeščen iz Topolca v Mokronog v krški okraj. Gregorčič je politično teroriziral vso občino in učitelje svoje šole (Pucelj: »Ne bi ga odpuščala Slovenska ljudska stranka!«). To pomeni, da SLS vodi zelo slabo politiko, če tako brani svoje interese, nadaljuje prosvetni minister. Nadalje obstojajo o njem sledeči podatki: Preganjal je vsako organizacijo svojih političnih nasprotnikov in denunciral postene ljudi, s svojo versko intoleranco je povzročil sovraštvo vseh meščanov. Poleg tega je kot upravitelj šole ignoriral predpise zakona o verskem pouku in ni izvrševal naloge prosvetnega ministra. Povdarjam, da Gregorčič odhaja iz vasi in iz šole s šestimi razredi za upravitelja šole v mestu z 10 razredi. Gregorčič torej na boljše mesto! (Ivan Pucelj: »Če ga nihče ne mara, potem je to vsekakor slabše mesto! Jaz nisem osporaval, da je prestavljen v mesto.«) Gregorčič je imel težko bolno ženo Ano, kar pa v uradnih podatkih ni bilo razvidno, a kar so prisotni referenti šele pozneje zvedeli iz poznejših poročil. Iz zdravniškega potrdila je bilo razvidno, da je Ana Gregorčič bolehal od svojega 18. leta starosti na sklepnem revmatizmu, a od 22. leta na tuberkulozi. Zadnje mesece njenega življenja je bolezen tako hitro napredovala, da se je vsak dan lahko pričakovala njena smrt in je ona meseca februarja letos tudi umrla. Ko je banovinski šolski nadzornik zvedel za stanje Gregorčičeve žene, je zadržal izvršitev odloka o razrešitvi službe g. Gregorčiča, kar je vendar v nasprotju z vašim zatrjevanjem g. Pucelja, saj ste vi pred vsem senatom izjavili, da sem ji pregnal moža, njo pa, da sem pustil umreti. Po tem je razvidno, da to ni točno, kar ste trdili, da sem ga namreč takoj pregnal, ker je dotični nadzornik, ko je zvedel, da je Gregorčičeva žena hudo bolna, zadržal odlok o njegovi premetitvi, v sled česar je Gregorčič lahko ostal pri svoji ženi. Če pa je ona medtem umrla, pa za to vsekakor ni nobene krivice. Gospodje senatorji! Jaz sem z veliko pozornostjo poslušal vaše govore ter vas prosim, da tudi vi mene poslušate, jaz pa sem vam na razpolago z vsemi potrebnimi pojasnili.

V pogledu premetstev v dravski banovini pa vam moram izjaviti tole: naj mi nikar ne sameri g. Kramer, da se moram posluževati istih podatkov, katerih sem se poslužil še v finančnem odboru.

V dravski banovini imamo skupaj 4180 učiteljev. Točno je, da je bilo premeščenih za časa njegove ministiranja 274 učiteljev v dravski banovini. Od tega števila jih je bilo na prošnjo premeščenih 168 ali 62%, po službeni potrebi za 106 ali 38%. Od teh 106 premeščenih učiteljev je bilo premeščenih 20 učiteljev po potrebi službe, ki so bili na svojih dosedanjih mestih odveč in čez število, ali pa niso izpolnili pogojev službenih let, ki jih določa uradni zakon v § 101. To so bili učitelji, ki so izkoristili svoje zveze, bodisi politične, bodisi rodbinske, bodisi prijateljske, samo, da so dobili mesta, za katera pa po zakonu niso imeli pravice. Pri izvrševanju zakona sem moral te učitelje, ki so protizakonito zasedli omenjena mesta, premetstiti ter postaviti na njihova mesta ljudi, ki so izpolnili vse določbe, ki jih predvideva uradni zakon. Ne samo v tem oziru, temveč tudi v vsakem drugem pogledu sem vedno izvrševal zakon. Jaz sem imel tudi pogum, da sem svoječasno pred 5 ali 6 meseci izdal odlok, s katerim sem razrešil 500 učiteljev narodnih šol, česar noben prosvetni minister pred menoj ni storil, nobeden od ministrov, ki so dovolili, da so bili učitelji po 6 do 8, 10 pa celo do 12 let brez praktičnega izpita. Istotako sem postopal tudi v tem slučaju, ne samo v dravski banovini, temveč tudi v vsaki drugi banovini, ker so učitelji prihajali na mesta, a niso za to imeli pravice. Isto stvar sem izvršil v Belgradu, kjer so nekatere učiteljice, ki so dovršile komaj šole, prišle iz dijaške klopi za učiteljice prestolice, drugi učitelji pa, ki so služili

20 do 30 let v Južni Srbiji ali Macedoniji in ki imajo otroke po drugih mestih, pa tudi v Belgradu, pa so ostali še nadalje na svojih mestih, tako da so morali včasih živeti ločeno od svojih otrok, ki so bili mnogokrat celo v treh mestih (dr. Kramer vpada: »Ali so sedaj prišli kvalificirani?«) Prosvetni minister na ta medklje takoj odgovarja, da so prišli samo kvalificirane moči na ta mesta. Če pa obstaja samo en drug slučaj, je dejal minister Stošovič, potem sem vam, gospodje senatorji, radevolje na razpolago. Od teh 160 premeščenih učiteljev jih je bilo 20 takih, ki niso izpolnjevali pogojev za službovanje v mestu, 32 mlajših učiteljev je moralo biti premeščenih, da bi se napravilo mesto za starejše učitelje. Smatram, da zahtevajo tudi humani in socialni razlogi, da se tako postopa. Dvanajst učiteljev pa je moralo biti odstranjenih zaradi nedostojnega obnašanja.

Gospodje! Tukaj imam dva slučaja, ki ju je navedel senator Pucelj, da je neki g. župnik pisal in poslal neke podatke o neki učiteljici, ki je bila premeščena. Rečem vam, da so s temi mladimi učiteljicami razni slučaji, v katerih se zavzemajo zanje župniki in razni drugi ljudje, pa tudi tukaj je treba vse točno proučiti, predno se o tem razgovarja v senatu, da se vidi, če so ti razlogi opravičeni. Slični razlogi so obstojali tudi pri onih učiteljicah, ki so z dvema letoma službe dobivale mesta v Belgradu, Zagrebu ali drugih mestih. Nadalje je bilo trideset učiteljev, ki so prili v spor z domačim prebivalstvom in sicer v takšne spore, da je bilo v njihovem lastnem interesu, da se odstranijo s teh mest in so zaradi tega tudi morali biti premeščeni (Pucelj zopet vpada). Prosvetni minister nadaljuje: Vi ste navedli Stano Tičar in Ano Tonja. Vi ste dva slučaja. Proti Stani Tičar je mnogo pritožb iz ljudstva, da s svojim obnašanjem demoralizira in kvari mladino. Ker je slovenski kmet v tem oziru najbolj občutljiv, je prebivalstvo že dolgo časa zahtevalo, da se učiteljica Tičarjeva premesti ter je grozilo s škandalom. (Pucelj: »Ali ste to proučili?«) Minister Stošovič takoj odgovarja: To se je preiskalo, moramo se truditi, da bi bilo bolje. Tu ne pomaga disciplinska preiskava. Tukaj se mora truditi družina, mora se truditi družba, a razume se tudi, prosvetni minister, Ana Tonja pa, ki je imela 11 let službe po § 105. uradniskega zakona, ni mogla ostati v Ljubljani, ker je to vseučiliško mesto, za vseučiliška mesta pa se zahteva najmanj 12-letna služba in iz tega razloga je morala biti premeščena iz tega mesta. To velja tudi za Zemun, ker se tudi za Zemun, prav tako kakor za Belgrad, zahteva najmanj 12-letna služba, kakor se zahteva za vsa vseučiliška mesta ter je, kakor rečeno, morala iti iz Ljubljane.

To so ti trije primeri, ki jih je senator Pucelj tako tragično predstavljal. Dalje je Pucelj omenil, da sem se obregnil ob učitelje nacionaliste. Moram ponoviti to, kar sem že dejal v finančnem odboru. Jaz ne delim učiteljev v dravski banovini v nacionaliste in v nenacionaliste. Za mene so vsi tako dolgo nacionalisti, dokler ne dokažejo kaj nasprotnega. To je ena stvar, druga pa je tale: Ni res, da sem preganjal sokolstvo. V dravski banovini, kakor sem že malo prej povedal, imamo skupaj 4180 učiteljev. To so uradni podatki iz dravske banovine in ne podatki, kakor se je izrazil g. senator Pucelj, ki mi jih je nekoč napisal. Izvolite zahtevati potrdilo, to stane samo 25 din, pa vam ga bom jaz izdal. Torej od teh 4180 učiteljev, kolikor jih imamo v dravski banovini, pripada sokolskemu društvu 4041 učiteljev, kar pomeni, da je skoro 90% učiteljev včlanjenih v sokolstvo. Torej gospodje, 4041 učiteljev je včlanjenih v sokolstvo. Iz tega sledi, da se sploh ne more zamisliti nobena premetitev v dravski banovini, da pri tem ne bi zadela kakšnega člana sokolstva. To je jasno. Glede učiteljev v dravski banovini se mi je dalje očitalo, da preganjam Učiteljsko združenje. Gospodje, tudi to je laž. Ne vem, od kje ste mogli dobiti takšne podatke, takšne informacije.

(Pucelj: »Dal nam jih je predsednik učiteljske organizacije, ki je isto tako političen človek!«)

Gospodje, mi smo zasledovali borbo v JUJ vseh zadnjih štiri do pet let, ko je vse časopisje, tudi belgijsko in ljubljansko, in zdi se mi, tudi zagrebško, zasledovalo ono strašno borbo med dvema taboroma učiteljev. Vemo, kdo je kateremu krilo pripadal. Ni res, gospod Pucelj, da sem jaz nasprotnik učiteljev, ravno obratno. Jaz trdim od vsega začetka, da učiteljsstvo izvršuje svojo dolžnost, a da se v politiko ne meša. Tolikrat sem to poudarjal, ko so me obiskovali, a da je ta moja trditev točna, da jih ne preganjam, vam bom navedel tudi tale slučaj: Ko sem prišel v prosvetno ministristvo, me je takoj obiskalo odposlanstvo JUJ ter mi izjavilo, da je premeščene članke upravnega odbora prejšnji režim preganjal in vrgel iz društva. Eden od mlajših prvih sklepov kot ministra je bil ta, da sem Dimitrijeviča, ki je podpredsednik JUJ, in še drugega, katerega ime se točno ne morem spomniti, vrnil na svoje mesto. Po treh do štirih mesecih sem pa doživel to, da sta ta dva premeščena gospoda dajala te podatke tudi vami in drugim in tretjim o tem, kako sem preganjal učitelje, a da nisem šel na roke JUJ. A kakor vidite, sem s svojim prvim sklepom kot minister izdal nalog, da se ona dva premeščena vrneta na svoja mesta.

Zadnja zamera je, gospodje, ona glede učiteljskih premetstev sploh, a tu je ravno navedel g. Pucelj, da se je JUJ pritožilo, da sem premetstil 2290 učiteljev v kraljevini. Res je, gospodje, točno je, ne vem samo, če je točno to število. Morda je to približno, morda da je tudi nekoliko večje, vem samo to, da je od tega števila premeščenih 1600 učiteljev na lastno prošnjo in vam moram zagotoviti, gospodje, da osebno nosim polno odgovornost, tako moralno kakor materialno za to. Jaz nisem delal po navadni praksi, da vse te premetstve pripravijo gospodje načelniki, marveč sem sam vzel to delo v svoje roke ter sem se potrudil, da kolikor je bilo le mogoče, popravim krivice, ki so jih napravili prejšnji režimi. Pri tem sem pa upošteval tudi socialne razmere in družinske potrebe, ki jih je bilo posebno pri starejših učiteljih, ki so zaslužili, da pridejo na boljša mesta, upoštevati. Od teh 2290 premeščenih učiteljev, kakor že rečeno, je večina premeščenih na lastno prošnjo, dočim se je onih ostalih okoli 800 učiteljev premetstilo po službeni potrebi, toda tudi ti spadajo v isto kategorijo kakor oni gospodje iz dravske banovine. Tu je šlo za vprašanje neizpolnjenih pogojev, ali pa so se morali mlajši učitelji pomiriti s tem, da odstopijo mesto starejšim učiteljem, ali pa je šlo za nesporazume med učitelji in ljudstvom. Smatral sem, da je tako v interesu učiteljev kakor tudi v interesu prosvete, da se vsi ti primeri izgledajo, ter da se oni, ki niso bili priljubljeni, premetstijo v druge kraje.

Niti v Srbiji niti v dravski banovini nihče od učiteljev ni bil premeščen iz ene banovine v drugo, temveč je bila samo izvršena premetstev v isti banovini. (Pucelj: »To ni točno! Osem jih je premeščenih tudi v druge banovine.«) Ne osem, temveč 24, to pa ni nobena nesreča. Učitelji, ki so bili premeščeni v druge banovine, ne smatrajo, da so bili s tem tako strašno prizadeti. Torej, gospodje, glede dravske banovine, rečimo, da jih je bilo 18 premeščenih, čeprav imam jaz podatke samo za 4,

Veličasten shod JRZ v Št. Vidu nad Ljubljano

Zborovalci so z ogorčenjem obsodili ogabno denuncijantstvo Janeza Pucelja v senatu, kjer je na ostuden način blatil slovenski narod in njegove voditelje

Včeraj se je vršil v Št. Vidu nad Ljubljano shod, ki ga je priredila tukajšnja organizacija JRZ kot pripravo na občinske volitve v nedeljo 29. t. m. Nasprotniki niso upali postaviti svoje liste, zato je listi JRZ zmaga zagotovljena. Mogočna udeležba na shodu pa priča, da bo Št. Vid kljub temu v nedeljo manifestiral svo svojo zavednost in pred vso Slovenijo pokazal, da stoji vedno in neomajno za svojim voditeljem dr. Korošcem. Na prostaško blatenje dr. Korošča in drugih voditeljev našega naroda, katero si je privoščil Pucelj v senatu, je shod v Št. Vidu že včeraj odgovoril, ko so poslušalci z ogromnim ogorčenjem obsodili to denuncijantko natelevanje. Drugi odgovor sledi v Št. Vidu v nedeljo z mogočno zmago JRZ.

Na shodu sta govorila o političnih razmerah in občinskih volitvah gg. Miloš Stare in F. Gabrovšek. Slednji je ugotovil, kako razširjajo tako imenovani jugoslovenski nacionalisti vsak dan nove laži o padcu ali nestalnosti vlade in kako greše na račun sedanje svobode in modre previdnosti vlade. To delajo, da bi med ljudstvo zanesli zmeh in strah ter bi iz ustvarjene malodušnosti kovali nov kapital. Potem je govornik nadaljeval:

Pucelj hajka k plemenski mržnji

Na čelo te kampanje se je postavil senator Pucelj s svojim govorom 25. t. m. Tako nizkotelega govora Belgrad še ni slišal, najbolj pa smo začudeni, da je mogoče kaj takega med senatorji. Iz parlamenta je izšel atentator na vlado, v senatu se je izvršil napad na lastno ljudstvo, ki ga je o njegovih voditeljih obmetel z blatom g. Pucelj. Najbolj nizkotelega pa je v cellem govoru, da računa na srbsko nepoznanje naših razmer in skuša ustvariti mnenje, da smo Slovenci proti državi in Srbom. Govor, ki bi bil doma samo udarec na katoličanstvo, kot smo jih iz njegovega kroga navajeni, je smatrati v Belgradu kot intrigantno denuncijantstvo, sloneče na prostem natelevanju.

Na dolgo je ta minister deval iz kože klerikalnega zmaja in kazal njegov meh kot strahilo v teh dneh že itak dovolj preplašeni trojci: Banjanin, Kramer, Zec. Na Slovenskem dere tega uboga zmaja že iz dobe, ko je ustanavljal samostojno kmetijsko stranko da bi razbil slovenske kmetijske vrste v korist Kramerjeve »naprednaskupine. Spravil se je — v jugoslovanskem senatu! — na misijon l. 1920., kjer da njegova žena zaradi njegovega političnega dela ni dobila odveze. Ker veže spovednika spovedna molčečnost, je s tem seveda silno lahko opletati! Spravil se je nad Katoliško akcijo in apostolstvo mož, obrcal druge cerkvene organizacije. Vse so politične — po njegovem — in katoliška akcija odvisna od Rima. In Srb, pravoslavac, ki ne more poznati razmer na Slovenskem in si more nisliti: slovenska politika je odvisna od Rima — morda celo od Mussolinijevega Rima. Poznamo to natelevanje že mnogo let. Ogromno škodo so že napravili ti »naprednjaki« s tem grdim podtikanjem slovenskemu narodu, mnogo nepotrebnega sovraštva in zdrahe med brati. Sedaj »jugoslovanski« minister ponavlja to grdo igro, ponavlja te podle laži in denuncira. Da lepše izpelje ta napad, po »nekem« Nemcu konstatira, da je slovenska katoliška akcija 100% za JRZ in hrvatska 100% proti. Torej obe politični, kar bi Pucelj rad Srbom pokazal. Sklicuje se tudi na dr. Kreka, ki pa je že davno odločil predsedstvo katoliške akcije. Kdo ne vidi zlobe in zavijanja iz teh besed?

Tega človeka so volili od Marušiča določeni župani. Kdo tedaj ne bi razumel, kako hudo je, da mineva doba teh županov. Odtod napad v senatu na finančni zakon in na amandman o občinah!

Smešenje Slovencev pred Srbi

Da mero smešnja katoliških krogov dopolni, se spravi tudi na zafrkavanje želje, izražene v ljubljanskem banovinskem svetu, naj se kaj ukrene proti razvadi, da stoje marsikje po kmetih med mašo ljudje zunaj cerkve. Kaka malenkostnost in obenem perfidnost gleda iz stavka: »Promet bi se ustavil in nihče v Ljubljani ne bi smel na ulico, in to vsako nedeljo do 5. popoldne, ker trajajo službe božje pri teh cerkvah do tega časa.«

Tako govori bivši slovenski minister v Belgradu, da smeši pred Srbi Slovence! In vendar ve vsak kmet dobro, kam je merila ona želja v banovinskem svetu.

pa najsi bi jih bilo tudi 18, mislim, da to ni nobena posebna nesreča, če gredo ti učitelji iz dravske banovine v moravsko banovino. Evo, to je, gospodje, kar sem smatral za potrebno, da odgovorim na opazke Pucelja ter mislim, da Pucelj s svojimi navedbami ni predstavil za devet take, kakršna v resnici je.»

Predsednik senata je dal nato besedo še senatorju Dragoslavju Gjorgjeviču, nato pa senatorju dr. Frangešu, nakar je ob pol 3 bila dopoldanska seja prekinjena ter je bilo nadaljevanje napovedano za šesto uro zvečer.

(Nadaljevanje v drugi izdaji.)

Medvojni žitni komisar J. Pucelj napada g. nadškofa Jegliča radi nejugoslovanskega mišljenja

Star je rek, da morete iz sv. pisma dokazati vsako krivoverstvo kot resnično. Iztrgajte posamezne odstavke, spravite jih po svoje skupaj, in nepoučenemu človeku vse dokažete. Tako dokazuje Pucelj. Dal si je izpisati iz starih »Slovenec« dokumente — kot on pravi — in ti naj vpijejo, da nadškof Jeglič ni pravi Jugoslovčan, da Korošec ni pravega jugoslovanskega kova, da je neskončna nesreča, da sedi Natlačen na mestu, ki ga je ogrel Dinko Puc. Kateri gospodov okrog Pucelja bi ušel njegovi obsodbi, če bi o njem tako zbirali »dokumente«. Korošcu očita, da govori majska deklaracija o habsburskem žezlu. Namigovanje na dinastijo je v vsej zlobi jasno. Toda, mi vprašamo, ali so imeli Puceljevi ljudje pogum v dobi, ko so govorile puške in topovi svojo vojno pesem, zbirati podpise za tako pohlevno deklaracijo? Nadškof Jeglič je dal pobudo! Podpise pa so zbrali tako obsojeni »klerikalci«. Teh 200.000 podpisov priča, kako je mislilo »jugoslovansko« naše ljudstvo v dobi, ko je bil, četudi kratko dobo, kot sam o sebi Pucelj pravi — žitni komisar. Kaj je pomenil žitni komisar ki je rekviriral kmetom zadnje žrnje za vojsko, ve vsak kmet po Slovenskem! Bog zna kako je pogledal dr. Kmare v boj poslanega Pucelja, ko se je spomnil, kako je govoril 25. marca 1918, ko so izročili Korošcu podpise, »da nikdar več ne bo strup tistega sovraštva delil naših vrst«. In danes razliva strup sovraštva po Belgradu!

In če že napada dr. Korošča, ki se lahko brani, kako pa je, da se spravi »minister in senator« hijensko na sivolasega ljubljanskega slovenskega naroda, na nadškofa dr. Jegliča in ga skuša še sedaj črtniti v Belgradu, kot da niso slovenski naprednjaki dovolj črtnili na Dunaju, tako da ga Franc Jožef ni hotel sprejeti niti v avdienco.

Novo zavijanje dejstev, da se preslepi belgrajska javnost, da se goji mržnja med Srbi in Slovenci. Takole govori Pucelj: »Korošec ni pisal, kar sem čital, tega on tudi prepričal ni.« Ali je Pucelj prespal »popolnoma dobo, ko je SLS pod ranjimi Krekom nastopila celo proti smernicam tedanjega načelnika? Ta se danes za pisanje »Slovenca« pred Puceljem ne more več braniti, ker je mrtev.

Pucelj pripoveduje v senatu o svoji zlahti

Toda poslušajte! Tudi preganjanja vrši JRZ v Sloveniji. Čujte, trije so bili baže odstavljeni v dobi, ko je Natlačen ban! Pucelj previdno zamolči zakaj. Še bolj previdno molči o stotinah žrtvih, ki so postali žrtve preganjanj pod njegovim prijateljem Maruščem. Zaradi preštave hčere in zeta je Pucelju že minister prosvete sproti povedal, da to ne stori tragedije, mogel pa bi mu povedati tudi, kdo so bili vsi mogoči ljudje, ki so zavirali po najrazličnejših poteh v ministrstvu prosvete, da še danes niso popravljene ogromne krivice poštenim slovenskim uradnikom, ki nimajo na sebi nobenega drugega madeža kot to, da so bili po krivici demuncirani kot danes denuncira minister Pucelj voditelja našega ljudstva. Pač se en preganjalec je tu: poslanec Lenarčič »bister in zdrav kmet«. Sreski načelnik ga je kaznoval zaradi njegovega govorjenja. Kako bi bili hvaležni Pucelju, če bi povedal zaradi kakšnega govorjenja! Potem bi se njegova beseda o dinastiji bolj razumela.

Se eno je povedal Pucelj, kar morda ni laž. Ugotavlja, da ni federalist, Verjamemo. Toda, kaj je bil ta možakar takrat, ko se je družil z Radičem. Ali je bil takrat neodkritosrčen?

Vedno smo trdili, da so za sporazum med Jugoslovani največja ovira tako imenovani jugoslovanski nacionalisti. Pucelj je za to polal nov dokaz. Denunciranje je vedno grd posel, težko združljiv s častjo senatorja, toda vršiti to delo, da se seje mržnja med Slovence in Srbe, je peklenški posel. Podtikanja nespornim voditeljem Slovencev so podtikanje vseinu našemu ljudstvu. Staro pravilo naših nasprotnikov je bilo: Krepko laži, nekaj bc že ostalo Upajmo, da srbski politiki dovolj poznajo Pucelja in da ne bo ničesar ostalo v škodo obojim: Srbom in Slovincem. Ostal pa bo na tem politiku madež da je natelevalec.

Protestni shod v Ihanu

V Ihanu, kjer so tudi prihodnjo nedeljo občinske volitve, je govoril g. Miloš Stare. Tudi tu je samo lista JRZ, ker nasprotniki niso mogli sestaviti liste. Zmernejši starejši nekdanji naši nasprotniki namreč obsojajo divjanje nekega malega števila kričavcev, ki so v dobi diktature roteli na vrh brez ozira na koristi drugih. Zato je ostalo pravih nasprotnikov premalo za sestavo liste.

Shod se je tudi spremenil v protestni shod, na katerem je občinstvo ogorčeno poslušalo in obsojalo, kaj si upa govoriti proti slovenskim voditeljem od izsiljenih županov izvoljeni senator Pucelj.

Dve novi meščanski šoli

Belgrad, 25. marca. m. Prosvetni minister je s svojim odlokom ustanovil dve novi meščanski šoli v Sloveniji, in sicer v Mariboru II. deško meščansko šolo ter meščansko šolo v Zagorju ob Savi. Na obih novih šolah se bo pričel šolski pouk še letos v jeseni.

Nova cerkev v Zagrebu

Zagreb, 25. maren. b. Danes je bila v Zagrebu velika svečanost polaganja temeljnega kamna za novo baziliko Matere božje Lurške. Vse dopolne so se darovali naše. Ob 5 popoldne je ob prisotnosti nadškofa dr. Bauerja in škofa koadjutorja dr. Alojzija Stepinca, mnogostevnih predstavnikov raznih redov in društev ter vernikov v Zvonimirovi ulici na dvorišču frančiškanskega samostana bil blagoslovljen kamen, ki bo vžidan v temelj. Blagoslovil ga je nadškof dr. Ante Bauer.

Dunajska vremenska napoved: nestalno, najbrž mrzleje od zvečanja oblakosti, ponekod lahne padavine.

+

S tužnim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, da je danes umrla naša draga mati, stara mati in prababica

Marija Štefe

Pogreb blage pokojnice bo v petek, dne 27. marca ob treh pop. iz mrtnišnice na Vidovdanske cesti št. 9 na pokopališču k Sv. Križu.

V Ljubljani, dne 25. marca 1936.

Zalujoče rodbine:

Štefe, Perdan, Červ, Križman, Dejak, Metlar, Ponuda, Pestotnik.

Proračun pred sena om

Predsednik vlade o Zenici

Ob 6 se je seja senata nadaljevala. Prvi je govoril senator dr. Josip Nemec. S tem je bila lista govornikov za proračun prosvetnega ministrstva izčrpana. Prosvetni minister Stošovič je odgovoril na izvajanja senatorja Nemca. Glede učiteljske je izjavil, da jih imamo v savski banovini 8, v dravski pa 9, kar da je v velikem nesorazmerju z drugimi banovinami. Prosvetni minister pravi, da bi bilo to vprašanje potrebno rešiti na ta način, da bi bilo po večjih banovinah samo po 3, v manjših pa po 2. Kar se tiče gimnazij, vlada ne bo otvarjala novih ter bo gledala predvsem na to, da se ustanovi nov tip šol za razne stroke, za kakršne še nimamo kvalificirane osebja. Te strokovne šole se bodo ustanovljale z ozirom na to, kakšna je struktura posameznih krajev.

Zatem je bil proračun za prosvetno ministrstvo tudi v podrobnostih sprejet.

Zunanje ministrstvo

Senat je takoj prešel na pretres proračuna zunanega ministrstva. Predsednik senata dr. Tomašič je podal kot prvim besedo predsedniku vlade in zunanjemu ministru dr. Milanu Stojadinoviću, ki je izjavil, da je o zunanji politiki vlade govoril že obširno v finančnem odboru. Ker je tedaj odborovi seji prisostvovalo tudi večje število senatorjev, dr. Stojadinović misli, da je senat že dovolj obveščen o ciljih naše zunanje politike, kakor tudi o nekaterih aktualnih vprašanjih, ki so te dni na dnevnem redu. Naša zunanja politika je ostala ista, kakor je bila že obrazložena v deklaraciji kr. vlade. Sam proračun za zunanje ministrstvo je nekoliko manjši kakor lani. Predsednik kr. vlade naproša senat, da proračun sprejme.

Za njim je govoril senator dr. Grga Angjelinovič, ki je govoril o vseh važnejših zunanje-političnih vprašanjih, ki so se zadnje tedne pojavila na evropskem obzorju.

Vprašanje Kruppove tovarne v Zenici

Za njim je nastopil senator Ivan Hribar, ki je v svojih daljših izjavah poudarjal potrebo, naj bi se vodila bolj slovenska politika. Opozarja na veliko nevarnost, ki jo ustvarja sedaj nemška politika. Senator Hribar je sledenji prešel tudi na svojo interpelacijo, ki je v zvezi z razširitvijo obrata v Zenici po tvrdki Krupp. To interpelacijo je vložil na predsednika kr. vlade in jo je sedaj tudi v senatu sprejel.

Na izvajanja obeh govornikov Angjelinovič in Hribarja je odgovoril predsednik kr. vlade dr. Stojadinović, ki je med drugim dejal: »Glede opazke, ki jo je napravil g. Hribar o vprašanju Zenice, to je o vprašanju, ki ne spada strogo v zunanjo politiko, hočem zaradi njegove intervencije, za katero je zahteval najugotovitve, ki jo je sprejela tudi kr. vlada in mislim, da tudi senat nima nič proti temu, takoj odgovoriti. Kolega Hribar je naslovil name kot predsednika kr. vlade nekaj vprašanj, na katera bom sedaj po vrsti odgovoril.

Prvo vprašanje g. Hribarja se glasi: Ali ima po pogodbi s kr. vlado tvrdka Krupp iz Essena res dobiti gotovo število akcij železarne Zenici, in če jih ima dobiti, koliko? Odgovorjam: Kr. vlada kot taka ne sklepa nobenih pogodb s tvrdko Krupp. To pogodbo je, kolikor sem informiran od ministra za gozdove in rudnike, mislila napraviti Zenica d. d., v kateri ima res država pretežno število delnic, toda kr. vlada s tvrdko Krupp ne sklepa nobene pogodbe. Kar pa se tiče števila akcij, ki bi se odstopile tvrdki Krupp, izjavljam, da o tem sploh ne more biti govora, da bi tovarna Krupp dobila tudi eno samo delnico društva Zenica d. d.

Drugo vprašanje g. Hribarja se glasi: Ali ima tovarna Krupp iz Essena po pogodbi s kr. vlado prevzeti celo ali morda delno obratovanje železarne v Zenici, v tem zadnjem slučaju, v kakšnem obsegu? Odgovorjam: Absolutno ne obstoja niti delno niti celotno obratovanje, niti ni v programu, da bi se odstopilo tvrdki Krupp iz Essena.

Tretje vprašanje g. Hribarja se glasi: Ali se hoče kr. vlada poboriti za takšen obrat železarne v Zenici, da ne bodo prišle ostale tri železarne v državi v nevarnost? Odgovorjam: To so železarne na Jesenicah, v Storah in Guštanju. Minister za gozdove in rudnike mi je sporočil, da bo tehnično ureditev železarne v Zenici, ki se pripravljala, takega obsega, da ne bo prizadeto obratovanje drugih železarn, ki izdelujejo manjše profile kakor železarne v Zenici. Vsekakor bo kr. vlada skrbela, da nova železarne ne bo delala konkurence in uničevala že obstoječe industrije.

Četrto vprašanje g. Hribarja se glasi: Ali je podana varnost, da se bodo v železarni Zenica d. d. prvenstveno nastavliali domači ravnatelji in inženjerji, mojstri in kvalificirani delavci? Odgovorjam: Tovarna Krupp bo dobavila samo gotove stroje, ki ostanejo pri nas, toda v železarni v Zenici se ne bo nastavliali niti en njen inženjer, mojster ali delavec, tam bodo nastavljeni naši ljudje. To je naše domače podjetje, v katero se tovarna Krupp sploh nima pravice vmešavati. Ona nam bo dobavljala samo potreben material.

Zahvaljujem se Vam, gospod kolega, da ste mi dali priliko, da podam nekaj zanimivih podatkov glede te zadeve. Opozoriti vas hočem, da stvarno povečanje železarne v Zenici ni ustvarjanje nove tovarne za orožje. Tu ne gre za dobavo topov. Tukaj se bodo izdelovali nosilci za mostove, tračnice za železnice večjega profila, kakor so se izdelovale doslej v naši državi. Mi smo doslej uvozili letno do 200 milijonov Din raznega železa iz inozemstva, mi, ki imamo zelo velike in bogate železne rudnike v državi. Mi smo v položaju, da danes uvažamo predelan baker iz inozemstva, čeprav imamo največji rudnik bakra v državi, borski rudnik. Mi danes uvažamo iz inozemstva aluminij, čeprav imamo rudnik boksita v naši državi. Mi smo v tem nezavičnem položaju, da uvažamo iz inozemstva med, čeprav imamo cink in baker doma. Kraljevska vlada smatra, da je treba napraviti konec taki gospodarski politiki, da bi mi izvažali in inozemstvo sirovine, nato pa uvažali izdelke iz sirovine in dajali za to devize. Eno od teh točk, da se popravi taka slaba gospodarska politika, je tudi načrt o razširjenju železarne v Zenici d. d. Zaradi tega ne more biti govora o tem, da se kupujejo neki topovi od tvrdke Krupp absolutno samo za naše oboroževanje. Ne nameravamo kupovati kakršnihkoli topov od tvrdke Krupp, sploh pa ne iz Nemčije. Kar se tiče sedanjih pogodb s to tvrdko, ta stvar datira iz leta 1931. Kr. vlada je že tedaj bila skrbna, da se od te iste tvrdke Krupp nabavi tudi ostale instalacije, in sicer na račun reparacij. A prišel Hooverjev moratorij ter je ta pogodba propadla. Toda pogodba, ki je bila dobra v letu 1931, mislim, da jo lahko smatramo za dobro

tudi v letu 1936. Mislim, da ste lahko zadovoljni s tem pojasnilom, mislim pa tudi, da je zaradi tega, da imamo v Nemčiji okoli 500 milijonov Din zamrznjenega denarja v markah, modro in koristno, da te marke pretvorimo v stroje, ki bodo povečali našo produkcijo ter dvignili gospodarsko moč našega naroda in države. Mislim, gospod kolega, da ste lahko s takim odgovorom zadovoljni.

Senator Hribar je izjavil, da je z odgovorom zadovoljen.

Dr. Stojadinović odgovarja Andielinoviću

Predsednik vlade je prešel nato na izvajanja Angjelinoviča in pravi: »Sedaj hočem odgovoriti na nekoliko vprašanj glede zunanje politike.

Prvo je vprašanje Grčije in njene sodelovanja v balkanskem paktu. O tem vprašanju se vodi voika in živahna kampanja v grškem časopisu. Po mojih informacijah tem kampanjam ni treba pripisovati prevelikega pomena. Moramo imeti pred očmi, da je v Grčiji svobodni tisk in da se o vseh vprašanjih govori svobodno. Interesantno je za nas tudi javno mnenje v Grčiji, toda za nas je bolj merodajno uradno stališče grške vlade. Opozorjam vas, gospodje senatorji, na prestolni govor, s katerim je grški kralj otvoril seje grškega parlamenta pred nekoliko dnevi. V tem prestolnem govoru je pogodba o balkanskem sporazumu poudarjena kot eden važnih instrumentov med Grčijo in našo državo. Že ta izjava nam je dovolj in mi se moramo držati deklaracije. Doslej v pogledu zaščitanja uradne Grčije v tem vprašanju ni bilo nikakih sprememb.

Kar se tiče Sovjetske Rusije, sem slišal nekoliko mnenj in idej. V finančnem odboru sem navedel razloge, zakaj kr. vlada ne smatra za potrebno, da v tem trenutku obnovi diplomatske odnose s Sovjetsko Rusijo. Te razloge sem podrobno v odboru obrazložil ter ne bi želel, da bi se k njim vračal.

Kar se tiče naših odnosov z našima zaveznikoma v Mali zvezi, z Romunijo in Češko-Slovaško, oni docela vesta za naše stališče in mi za njuna. Nam so znani njuni odnosi s Sovjetsko Rusijo. Tako stališče vse doslej in za sedaj ni dalo nikakih neprikljnih niti nam niti zaveznikom. Mislim, da zaradi teh razlogov ne bi bilo potrebno da posegam v podrobnosti tega vprašanja.

Kar se tiče konkordata s sv. stolico, je znano, da je ravno za časa moje vlade bil podpisan ta konkordat v Rimu. Vlada o tem vprašanju ni spregovorila svojega stališča. Vlada smatra, da se bo konkordat ratificiral, kakor hitro bo to mogoče in da bo stopila z njim pred skupščino in senat. Nadejam se, da niti ne bomo dolgo čakali na to.

Senator Angjelinovič je povedal še nekoliko stvari, katere je smatral za zanimive, naravnost pikantne, kakor na pr. demanti o sestanku v Zenevi pod predsedstvom rom. zun. ministra Titulescu. O tem komuniciraj nisem govoril, ker je isto storila tudi Turčija, Grčija pa tudi sam Titulescu. Časnikarske vesti, lansirane iz Zeneve, niso bile docela točne, in to one vesti, o katerih sem jaz najljubše, najboljše in najlepše mogel reči, da mi ni ničesar znanega. Ta stvar se je sporazumno uredila z našimi zavezniki in ni bilo nikakih neprijetnosti za naše zaveznike niti ne za nas. Mala zveza je tudi v Londonu v vseh dotičnih vprašanjih bila soglasna. To velja tudi za Balkanski sporazum.

Gospodje, kar se tiče uradništva v zunanjem ministertvu, verujem, da je tudi moja težnja, da bi bilo v tem resoru čim več naših sposobnih ljudi, tako v samem ministertvu kakor v naših zastopstvih v inozemstvu. Nazadnje, osebi senatorjev Hribarja in Angjelinoviča, ki sta bila naša ministra v inozemstvu, dokazujem, da se je pri nas vedno upoštevalo, da postane ne samo Srb, marveč tudi Hrvat ali Slovenec, torej Jugoslovčan, minister v inozemstvu in diplomatski uradnik. Tudi njuna navzočnost na tem govorniškem odru je najboljši dokaz, da se to stališče vsestransko spoštuje. Toda ni vedno lahko najti kandidator. To je tudi vzrok, da se jemljejo ljudje, ki lahko pridejo na to mesto po uradniški sposobnosti. Nisem pa vodil nikdar računa o tem, ali je tak uradnik Srb, Hrvat ali Slovenec. Mislim, da ravno za Angjelinoviča ni bilo potrebno, da on govori v takem tonu, ki sliči na neke vrste plemensko politiko.

Jaz vas hočem samo opozoriti, da sem tudi v finančnem odboru govoril o potrebi ustanovitve poslaništva v skandinavskih državah. Eden izmed tovarišev je pokazal na Angjelinoviča in dejal: »Evo vam ministra za skandinavске države.« Jaz sem to takoj sprejel, toda Angjelinovič je odklonil. Tu so tehnične nepravilnosti in težava in jaz vas prosim, da mi verjamete, da niti ne mislim na kak ključ in na kako zastopavljanje Hrvatov in Slovencev na korist Srbov. To je stvar, na katero nisem nikdar pomislil, ker v ministertvu vodim računa o sposobnostih in osebnih kvalifikacijah in o ničemer drugem.

Angjelinovič je dejal, da naša država ne vodi samostojne politike, da smo osamljeni, da se naš glas v evropskem koncertu ne čuje dobro, čeprav bi se moral čuti, kakor to odgovarja naši moči in naši zemljepisni legi. Da se razumemo: Če g. Angjelinovič smatra, da je evropski koncert tudi vprašanje Abesinije in spor zaradi Porenja, potem mislim, da so to vprašanja, ki so malo dalje od naših meja in da mi nismo tukaj poklicani, da bi imeli prvi besedo in igrali prvo vlogo. Mi smo daleč od Abesinije in od razdelitve kolonialnih mandatov! To so vprašanja, ki nas ne brigajo. Mi moremo samo želeli, da se vzdržuje mir. Kar se pa tiče zadeva Lokarnskega pakta, so tudi tukaj v prvi vrsti poklicane države podpisnice pakta, mi pa bomo k temu vprašanju zavzeli samo svoje stališče v sporazumu z našimi zavezniki, toda tudi tukaj ni naša vloga, da bi imeli glavno besedo. Mislim, da moramo biti v prvi vrsti balkanska in v glavnem srednjeevropska sila, da gledamo, kaj se dogaja okrog naših meja in da tukaj igramo prvo vlogo. Jaz vas lahko zagotovim, da je naš položaj tukaj docela afirmiran. Opozorjam vas na konference in sestanke in obiske, ki jih nismo samo mi delali, temveč so jih nam delali tudi drugi. To vse dokazuje pozornost, katero naši državi izkazuje ves svet, a posebno sedanje države. Lahko vas zagotovim, da smo v tem oziru lahko mirni. Nikdar g. Angjelinovič v zunanjem položaju naša država ni bila močnejša kot danes! (Burno odobranje.)

Nato je zaradi osebnega pojasnila govoril še senator Angjelinovič, nakar je bil proračun mini-

Velik požar na Mali Loki

Zgorela gospodarska poslopja in 6 glav živine

Št. Lovrenc na Dolenjskem. Nocojšnjo noč od 1 do 2 je silen požar uničil vsa gospodarska poslopja Jožeta Peveca na Mali Loki, hišna št. 3. Zgorlel je skedenj, 2 šupi in hlev, vse pod eno streho, trije svinjaki, drvarnica in sušilnica. Zgorela je tudi vsa živina, šestoro glav, in sicer 2 kravi, par volov, 1 junec in 1 telica. Kravi sta bili vredni najmanj 3000 dinarjev, junec in telica okoli 3000 din. Zgorlel je tudi pes, ki je bil prikljen na verigi. Rešili so samo 4 prasce, drugega nič. Zgorela sta dva vozova, slamozreznica, plug in vse kmečko orodje. Da je zgorela vsa goveja živina, je bil vzrok poln voz listja, katerega so pripeljali ravno včeraj domov in ga pustili pred vrati hleva, da jih zaradi tega niso mogli odpreti, in ravno to

listje je še bolj pospešilo razširjenje požara. Na pomoč so prišla štiri gasilna društva s svojimi brizgalnicami, ki so vsaj rešili hišo in omejiteli požar, da se ni razširil na sosednja poslopja v vasi, ki so vsa s slamo krita, ker bi bila sicer pogorela vsa vasa. Prišla so na pomoč gasilna društva iz Občin, Vel. Loke, Št. Lovrenca in Čateja, katerim gre največja hvala za njihovo požrtvovalnost, da ni danes vsa vasa kup pepela. V skednju je bilo tudi še okrog 4 do 5 tisoč kilogramov sena in slame in kup škope. Posestnik je bil zavarovan pri »Vzajemnici« za vse skupaj s hišo vred za 19.000 din. Kakor se sumi, je bil ogenj podktnjen, ker je začelo goriti gospodarsko poslopje naenkrat na dveh koncih.

Bogoskrunstvo

Špitalič pri Kamniku, 23. marca.

Dne 21. t. m. so imeli šolarji sv. spoved. Po končanem obhajanju sta župnik in cerkvenik zapustila cerkev. To priliko pa je porabil tujec vagabund, švignil v zakristijo, vzel ključek in izpraznil ciborij. Potem pa je še nesna go narenil v klopi. — Ko je v nedeljo med sv. mašo župnik hotel obhajati šolarje in druge, je našel ciborij popolnoma prazen. Približno 110 ljudi je ostalo brez sv. obhajila. Sv. hostij nismo našli. Druge tatvine nismo zapazili. To je naredil iz sovraštva in zaničevanja do Boga.

Složen nastop kmetov rodi uspehe

Litija, 24. marca.

Včeraj je bil v Litiji srednostni živinski in kramarski sejem. Za skupen in složen nastop živinorejcev je, ker se niso ustanovljene po naših krajih kmečke zveze, poskrbel okrajni odbor JRZ v Litiji, ki je sklical na praznik svetega Jožeta v društveno dvorano v šmartnem pri Litiji širši sestanek kmetov iz litijske in šmarske občine. Predsednik okrajne organizacije g. H. Lebingar, katerega so v začetku hoteli motiti nekateri plačani Mačkovi agentje, je pojasnil akcijo kmečke zveze za Slovenijo, da se cene živini na sejnih vzdržeh na določeni višini. Izvoljen je bil 8 članski ocenjevalni sejski odbor z gg. upraviteljem L. Rupljem in Al. Strmanom na čelu. Le-ta odbor je določil cene živini. Kmetje so prignali okoli 300 glav živine, mesarjev, posebno ljubljanskih je bilo nad 40, ki so skušali na dovoznih cestah kupovati živino ter kmete z različnimi pretvezami pregovoriti, da bi prodali živino pod določeno ceno. Do pol 12. se na sejskišču sploh ni vršila kupčija. »Strajkalci« so oboji, kmetje in mesarji, ko pa je sejski odbor ob pol 12. objavil, da se ima živina ob 12. odgnati, se je pričelo kupčevati ter so bili prodani la voli po 5 din. srednji pa po 4,50 din za kg; pri zadnjem sejmu pa so bili najboljši voli prodani po 3,50 din kg. Tako je bil zaradi složenega nastopa naših živinorejcev dosežen uspeh, da je bila živina prodana po znatno višji ceni, kakor pa, če ne bi vmes posegel sejski odbor.

Koledar

Četrtek, 26. marca: Emanuel, mučenec; Maksima, mučenica.

Novi grobovi

† V Ljubljani je mirno v Gospodu zaspa la gospa Marija Jeras, roj. Kos, mati zaslužnih dobrovoljcev prof. Josipa in Srečka Jerasa ter ravnateljica Ivana Jerasa. Pokopali so jo včeraj popoldne. Dosegla je starost 72 let. — V torek je odšla k Bogu po svoje plačilo gospa Frančiška Ljubuš. Za njo žalujejo sorog in hčerke. Pogreb bo danes ob 3 popoldne iz hiše žalosti, Jenkova ulica 20 na pokopališče k Sv. Križu.

† V Brežicah je umrla v starosti 75 let gospa Ana Poljanškova, vdova pekovskega mojstra in posestnika. Pokopali jo bodo danes ob 4 popoldne na farnem pokopališču v Brežicah.

Naj jim sveti večna luč! Žalujemo naše globoko sožalje!

Pri ljudeh višje starosti, ki trpe na nerednem čiščenju, nudi pogosto naravna

Franz-Josefova

grenka voda, zaužita skozi osem dni dnevno po 3-4 kozarce, zaželeno odprti in s tem trajno polajšanje. Zahtevajte povsod Franz-Josef-ovo vodo.

Ozl. rog. S. br. 30474/35.

— Prostovoljna gasilna četa v Ormožu obhaja letne 50 letnice svojega obstoja. Svečano bo proslavila svoj jubilej v dne 4. in 5. julija, ki bo vezan z delnim zajedniškim gasilskim kongresom v Ormožu. Priprave so že sedaj v polnem teku, da bo ta gasilski praznik čim večičastnejši. Program proslave bo v kratkem ob-

strstva za zunanje zadeve tudi v podrobnostih sprejet.

Notranje ministrstvo

Takoj se je prešlo na pretres proračuna notranjega ministrstva. Notranji minister dr. Korošec je podal daljši ekspozice, ki je odgovoril na vse opazke, ki so jih posamezni senatorji izrekli v načelni debati v finančnem odboru senata. Ker se po govoru notranjega ministra ni oglasil nihče k besedi, je predsednik senata dr. Tomašič odredil glasovanje in je bil tudi ta proračun sprejet v podrobnostih.

Vojno ministrstvo

Prešlo se je na pretres proračuna ministrstva za vojno in mornarico v podrobnostih. Kr. prora. unu je podal minister Marič ekspozice, kakor je bil na predlog senatorja Vujiča proračun sprejet brez pretresa. Senator Vujič je poudaril, da imamo popolno zaupanje v našo vojsko in da hočemo dati vse, kar rabi za svoj razvoj.

Finančno ministrstvo

Seja senata je bila nato prekinjena in se je nadaljevala ob 10 zvečer. Na dnevnem redu je bil proračun finančnega ministrstva. Finančni minister dr. Letica je podal isti ekspozice, kakor ga je podal v Narodni skupščini, ter je bil nato proračun brez debate sprejet tudi za to ministrstvo.

Seja je bila nato zaključena in je napovedana prihodnja za jutri popoldne. Na dnevnem redu bodo proračuni ostalih ministrstev.

javljen. — Tovariške čete, posebno one v področju bivše mariborske oblasti, prisimo, da v teh dneh ne prerjajo nobenih prireditiv.

— Izšla je prva Considinejeva knjižica »Veselite se!« Brošura stane 5 din, vezana 10 dinarjev. Prvemu zvezku bodo v naslednjih sledili še trije drugi, in sicer: Verno srce — veselo srce; Jasnine in Vesela pot k Bogu. — Knjižica je polna vedrega optimizma in bodri k veselju v duhovnem življenju in k neomajnemu zaupanju, ki nam je tako potrebno. Toplo priporočamo. Dobi se v Karmelu na Selu v Ljubljani in vseh knjigarnah.

— V Službenem listu kraljevske banske uprave dravske banovine od 25. t. m. je objavljena »Uredba o dopolnitvi zakona o zaščiti domače lesne industrije«, dalje »Uredba o ureditvi gozdne proizvodnje in o ukrepih za sanacijo lesnega gospodarstva«, »Odločba o pretvoritvi vlog in terjatev v dinarsko veljavo«, »Odločba o kolkih«, »Popravek v uredbi o voštvi svetnikov trgovinskih, industrijskih in obrtnih zbornic«, »Telefonski promet z Italijo in Grčijo« in »Objave banske uprave o pobiranju občinskih davčnin«.

— Prepovedani tisk. Službene novine št. 67 objavljajo, da je z odlokom ministrstva za notranje posle prepovedano uvažati v našo državo in razširjati v njej knjigo »Tumač načela hrvatskog domobranstva« — kako je nastala tzv. Jugoslavija, ki je izšla v Buenos Airesu izpod peresa Ante Valenta.

— Da boste stalno zdravi, je potrebno, da redno pijete Radensko, ki deluje proti boleznim ledvice, srca, proti kamnom, sklerozni, sečni kislini in sl. Radenska vam ohrani zdravje in mladostno svežost.

Od 15. maja dalje direktno vagon v prelepo Prekijo do Radence. Odhod ob 720 iz Ljubljane. Pridite že takoj v maju na spomladansko zdravljenje v Radence.

Ljubljana

⊙ Koncert postnih pesmi. Na tiho nedeljo, dne 29. t. m. ob 20 bo izvajal maloznane izbrane starejše in nove pesmi v cerkvi sv. Petra domači cerkveni zbor. Postnemu času primeren spored in opisanje zadnjih dni trpljenja našega Odrašenika nas bodo vpeljali v premišljevanje skrivnosti velikega tedna. K obilni udeležbi vladno vabimo prav vse!

⊙ Razstava slikarja Matije Jame. Ime Matija Jama je pri nas znano tako dolgo ter uživa isti sloves kakor glas njegovega sovrstnika Riharda Jakopiča. V prejšnjih mirnih dobah so bili ljudje, ki so hodili v muzeje ter po c. e. ure uživali do zadnjega odtenka izdelane krasne Jamove slike, polne barvnega bogastva ter vse poezije, kolikor jo je sploh možno iz duše prenesti s pomočjo paleta in šopila na platno. Umetnost, kakor nam jo danes nudijo starejši naši impresionisti — in med te smemo še vedno prištevati Matijo Jama, kljub njegovemu poznejšemu razvoju v zadnjih letih — ima dandanes še drugo nalogo: ne samo nuditi umetniškega užitka, temveč tudi notranje pomirjenje, duhovni odih, te vrste umetnosti je zelenica sredi sivga dne. Prav zato upamo, da bo razstava Matije Jame, ki se je včeraj popoldne začela, privabila mnogo občinstva, iščočega pristne umetnosti. Pri včerajšnji otvoritvi razstave v Jakopičevem paviljonu je bilo zbrane mnogo občinstva, med temi so bili tudi ban dr. Marko Natlačen, predsednik Narodne galerije dr. Windischer in ravnatelj Zorman, predsednik celjskega upravnega sodišča v p. dr. Vrtačnik ter razni drugi zastopniki. Razstava je bila odprta brez posebnega govora, saj o umetniški sili razstavljalca govore umetnine same, teh pa je 174, med katerimi je skoraj polovica figuralnih slik, drugo pa so pejzaži in podobno. Med slikami je 47 novejših, ki še niso bile razstavljene. Razstava bo odprta štiri tedne. Ime Matije Jame je samo dovolj močno za občinstvo, ki spoštuje pravo umetnost in zato nam ni treba še posebej priporočati obiska razstave.

⊙ G. Soss odpotoval v Belgrad. V Belgrad je odpotoval g. Karel Soss, predsednik ljubljanskega Zdrženja trgovcev. G. Soss namerava v Belgradu posredovati v zadevi ljubljanskega mestnega proračuna. Kakor znano, nasprotuje Zdrženje trgovcev posebno povišanju trošarin. G. Soss bo najbrže predlagal v Belgradu kakšen drug izhod, kako naj se reši mesta občina iz sedanjih zagnat, v katere so jo dovele divlje občinske uprave, od katerih je bil v eni dolgo časa tudi g. Soss sam.

⊙ Ženska s 40 kaznimi. Včeraj je policija aretirala ponovno svojo staro znanko, ki ima sicer le 35 let, zato pa je bila dosedaj nič manj kakor štiridesetkrat kaznovana. Ena in štirideset let je bila zasadena, ko je zopet beračila po ljubljanskih ulicah. Ženska je doma odnekod z Dolenjskega ter se očitno počuti v zaporih kakor doma. — V zadnjih dnevih je policija prejela 8 ovadb zaradi tatvine koles. Štiri kolesa od teh je policija našla v sosednjih ulicah.

Ljubljanski gledališče

Drama. — Začetek ob 20.

Četrtek, 26. marca: Siromakova jagnja, (Hod Četrtek, Petek, 27. marca: Zaprti (predstava v operi), Sobota, 28. marca: Moliere. Javem. Cene od 10 D navzdol

Opera. — Začetek ob 20.

Četrtek, 26. marca: Carmen, Red B. Petek, 27. marca: Pot okoli sveta, Red A. Sobota, 28. marca: Kavalir z roko, Red C.

Radio

Programi Radio Ljubljana:

Cetrek, 26. marca, 22 Reproduciran koncert na vokalnih orglah. — 12.45 Vremenska napoved, poročila. — 13.15 Napoved časa, objava sporeda, obvestila. — 13.15 Po slovenskem jugu (plošče). — 14 Vremenska napoved, poročila, bormi tečaj. — 18 Operne fantazije (Radijski orkester). — 18.45 Slovenska slovenca (g. dr. Rudolf Kolarič). — 19 Napoved časa, vremenska napoved, poročila, objava sporeda, obvestila. — 19.30 Nacionalna ura: Slovensko predavanje (iz Beograda). — 20 Prensos in ljubljanske opere: V. L. odmor: Glasbeno predavanje (gosp. Matija Bravničar) v II. odmoru: Čas, poročila, napoved programa.

Drugi programi:

Cetrek, 26. marca, Beograd: 20 Griegov koncert (simfonijski orkester kraljeve garde). — 22 Prensos in kavarne. — Beograd 11: 8 Operne arije. — 14 Jugoslovenska mesta: Zagreb (predava gosp. Dobronić). — 22.30 Plesna glasba. — Zagreb: 20 Prensos in Beograd. — 22.15 Plesna glasba. — Dunaj: 19.25 Komorni orkester. — 21 Hruške noči. — 22.30 Zborovsko petje. — 22.35 Plesna glasba. — Budimpešta: 17.30 Ciganska glasba. — 18.50 Dueti. — 20.30 Violina. — 21.50 Plesne plošče. — 22.45 Koncert opernega orkestra. — Trst-Milano: 17.15 Počje. — 20.35 Pihala. — 21.15 Zbor. — 21.15 Plesna glasba. — Rim-Bari: 17.15 Vokalni in instrumentalni koncert. — 20.35 Plesniva opera: Manon Lescaut. — 21.15 Plesniva opera: VIII. simfonija. — 22.15 Salonski orkester. — Bratislava: 20 Vojška godba. — 20.45 Izra: Zločin in kazni. — 21.30 Zabavni koncert. — Ljubljana: 20 Mali radijski orkester. — 21 Stravinskijeva Zgodba o vojaku. — 21.45 Frenemannove pesmi. — 22.10 Tihbaudov violinski koncert. — 22.30 Plesne plošče.

Mali oglasi

Službodobne

Gospodično

zgovorno in reprezentativno, iščemo za obiske privatnih strank v Ljubljani. — Ponudbe nasloviti upravi »Slov.« pod šifro »Nikaka prodaja« 4134. b

Zastopniki

za obiskovanje trgovcev, obrtnikov in gostilničarjev, iščemo za vsa mesta v državi. Mala kolekcija, sigurne in lep zaslužek. Ponudbe poslati: Zagreb, Poštni predal št. 385. (b)

Deklo

za vsa hišna dela, takoj sprejem. — Tončka Noč, pekarija, Slov. Javornik št. 194. (b)

Službe iščejo

Izučena šivilja

z večletno prakso - grešivat na dom, najraje kje na deželi. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 4264. (a)

Posvetva

Hišo

z velikim, lepim vrtom, v Zg. Hudinji 85, Celje - oddam v zakup za daljšo dobo, posamezno po stanovanjih ali skupno - takoj. Dopise na Bleyer, pošta Luče. (p)

Denar

Posojila

na vložne knjižice daje Slovenska banka. Ljubljana. Krekov trg 10.

Denarne zadeve

bančne, hranilniške in posojilniške terjatve vseh denarnih zavodov, vrednost. papirje. Vojno škodo

nakup in prodaja

izposluje razne kredite v gotovini na hranilne knjižice in hranilne knjižice na vknjižbo

Izvede razne

kompenzacije, plačila dolgov pri denarnih zavodih s hranilnimi knjižicami in z gotovino.

Zanesljive nasvete

in informacije glede naložbe kapitala v gotovini in hranilnih knjižicah dobite edino pri pooblaščen Bančni poslovisar Alojzij Planinšek v Ljubljani, Beethovnova ul. 14/II. Telefon 35-10. Za odgovor znamko.

Kdo bi posodil

15.000 Din na lepo posetvo in obrt na vknjižbo na prvo mesto. V poštev pridejo tudi knjižice Ljudske posojilnice v Celju. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 4174. (d)

Kupimo

Staro železo

in druge kovine prodate najbolje v železnini Fr. Stupica, Ljubljana, Gospodarska 1. (k)

Vsakovrstno

zlatu kupuje

po najvišjih cenah CERNE, juvelir, Ljubljana, Wolfova ulica št. 3.

KALODERMA

Gelee
Specialno sredstvo za nego kože

Samo na zraku

Sveža lepa »mat« polt od 9 zjutraj do 5 popoldne brez pudranja ves dan — to je zagamčen rezultat uporabe novega, na zraku prevetrenega pudra. Posebni način fabricacije na zraku prevetrenega pudra je iznašel neki pariški kemik. Na ta način se pridobiva puder, ki je devetkrat finejši in lažji od vseh dosedanjih vrst. Ta način je sedaj uveden pri fabricaciji pudra Tokalon. Zato se puder Tokalon tudi tako enakomerno razprostire po licu, pokrivačjo kožo kakor z nekim nevidnim ovojem lepote. Zato daje licu naravno lepoto v razliko od nekdanjih težkih pudrov, ki so vam dajali samo nekakšen videz olepšanja, in — kar je najvaž-

nejše, zato se puder Tokalon tudi tako dolgo obdrži na licu, da ga imenujejo osemurni puder. Ni več blestečih nosov in masne kože, marveč dovršena »mat« polt, kateri tudi veter, dež ali potenje ne morejo škodovati.

Tinček in Tonček kot detektiva

17.

Mož s puško

Dečka sta stekla po bregu v smer, kamor je tekla reka in ves čas pridružen klicala Janezkovo ime. A nihče jima ni odgovoril.

Ko sta pritekla do posekanega debela, sta upehana sedla nanj in se odpočila. Sredi počitka pa je Tončka nenadoma obšla strašna misel.

»Joj,« je vzkliknil in se stresel po vsem telesu. »Joj, kaj pa, če so razbojniki privezali Janezka na takole deblo in ga vrgli v reko?«

»Mogoče, vse je mogoče,« je pritrdil Tinček in greh, ki mu je ležal v duši kot kamen, ga je zapeljal se bolj.

»Potem pa ne izgublajva po nepotrebnem časa!« je vzkliknil Tonček in planil na noge. »Naprej!«

Počasi sta šla dalje in napeto upirala oči v reko, ki jo je narahlo razsvetljeval lunin ščip.

Nekje sredi potoja pa je zdajci zagrmel nad njima robat glas: »Halo! Kdo tu? V tej pozni uri se potepata, frkolina! Čakajta me, čakajta!«

Dečka sta obstala kot prikovana in prestrašeno strmela v moža, ki je stal komaj pet korakov od njiju na splavu. V desnici je imel svetilko, v levi pa puško.

Nenemnega bradača se je celo hrabri kuža Muki tako prestrašil, da je pozabil zalajati in je bulil vanj kakor v prikazen sredi noči.

Grad Hubertus

Roman

Tasilo je stopil za Anin stol, in ko je utihnila zadnja beseda pesmi in so izvenili z njo akordi ko rahel dih, ji je položil roko na ramo.

Pogledala je kvišku. »Ti!« In smehljuje se mu je stegnili roke nasproti.

Pojubil jo je na svetlo se izpreminjaste lase. »Privedel sem ti gosta s seboj.«

Ana se je ozrla proti vratom in prestrašeno skočila pokonci.

Kiti je pogumno napravila korak naprej in začela jecljati: »Moj brat — šele danes sem — komaj vem, kako bi vam razodela veselje. — In besede so ji pošle. Nekaj sekund je stala brez moči, s solzami v očeh, potem pa je nenadoma, s snehu in joku stekla k Ani Herwegh in jo objela.

Ob isti uri je na Hubertovem odpirala Gundi Kleesberg ena vrata za drugimi. »Kiti! Kiti!« Njen glas je odneval po vsej hiši; prikazal se je samo Fric, ki na razburjena vprašanja tete Gundi ni vedel kaj odgovoriti. Ko je odkrila, da je izginil tudi Tasilo s klobukom in palico, se je nekoliko pomirila, domnevajoč, da sta odšla brat in sestra nekaj poti vozu nasproti.

Popoldne je prispel na Hubertovo Robertov sluga z dvema jezdnima konjema, in proti šestim zvečer je pridrdral odprti lovski voz z obema bratoma po brestovem drevoredu. Vili, devetnajstleten praporščak, je bil po licu izrazito podočel svoj sestr, le postavbe je bil bolj zajetne in po širokih ramenih je spominjal na očeta. Bil je vroče razgret v veseli obraz, iz oči se mu je prečerno smejalo mlado življenje. Kratke brčice so štrlele ostro z gornje ustnice — poznalo se jim je, da jih goji in skuše nestrpna roka. Že ko je zavalj v park, je skočil Vili pokonci in glasno klical sestro po imenu ter stegoval glavo, da bi prodrl kje z očmi

skozi zmedo vejic. Pred visečo vejo se je sklonil, omahnil v gugajočem se vozu in stopil malo trdo bratu na lakasti čevlju.

»Sedi vendar, norec, in ne škrtkaj drugim ljudem po nogah.«

»No, nič se ne jadi, saj nisem bil dolgo na njih!« je smeje se tolažil Vili.

Robert si je togo to sprošil čevlje z dehtečim žepnim robcem in se spet premišljeno mirno nasmil na sedežu nazaj. Sabljo si je bil postavil med noge, ena roka mu je počivala na sabljinem držaju, v drugi je imel cigareto. Nasil je uniformo ulancev; temna zelenina je še povzdigovala njegovo elegantno postavo in do lasu natančno mu je sedela čepica na brezhibno počesani glavi. Ob nemirni živahnosti svojega brata je bil Robert vtelesen dolgač tiste vrste, ki se ume kazati na zunaj kot samozavestna odličnost. Bistresjemu pogledu pa ni ušlo, da je bil ta preudarni mir samo maska. Okoli sivih oči je zdrgetavalo in nekaj nervoznega je bilo v načinu, kako je pri vdičavanju cigaretnega dima upogibal spodnji ustnic med zobe. Tudi drugače je ta obraz govoril še o marsikateri stvari. Bil je leden kakor obraz človeka, ki se je pravkar okopal v mrzli vodi. Po potezah je bil očito podočen Tasilu, toda četudi je bil Robert štiri leta mlajši, so ga imeli vendar za starejšega od brata.

Pred verando je pričakovala voz gospodična Kleesberg in v primerni razdalji je lepo zapovrstjo stala vsa služinčad: Fric, Moser, stara oskrbnica, še starejša kuharica, dve prevzeti devici in Robertov sluga v uniformi.

»Teta Gundi!« je klical Vili in mahal z obema rokama. »A!« kje je naša miška? In resnega gospoda doktorja tudi ne vidim?« Ni mu prišlo na um, da bi vprašal po očetu. Da sedi grof Egge v lovski koči, je bilo umljivo samo ob sebi.

Robert je stopil prvi z voza in pretegnil noge, kakor da bi bil razjahal konja. S predpisano vljudnostjo je poljubil roko gospodični Kleesberg in komaj opazno pokimal služinčadi za pozdrav. Teta

Gundi je v skrbih jecljala, ali nista Kiti in Tasilo srečala voza. Do konca pa ni prišla. Vili jo je burno vesel objel in ji cmoknil na vsako lice poljub, kar je imelo za posledico bele ustnice pri njem in dve rdeči lisi na obrazu tete Gundi.

»No teta, pa sva prišla! In pazite, kako vam bom dovolil. Seveda samo za vajo. Do poročnika ni več daleč in takrat moram biti trdno podkovan, teta!« Vaja naredi mojstra!« In spet jo je objel.

»Svarim vas, gospodična!« je segel vmes Robert, držeč med zobmi novo cigareto, in si jo je prižgal. »Fant ne zna v teh stvareh ločiti šale od resnice. Če zagleda le par kit — in te imate še menda? — pa znoril!« Obrnil se je proti svojemu slugi. »Ali sta konja dobro spravljena?«

»Kakor ukazuje, gospod grof!«

»Pripravi se hočem sam!« Odšel je za slugo proti hlevu.

Na licih gospodične Kleesberg je udarila rdečica skozi puder, tako se je razgnevala. S težavo je zbrala spet svojo zamajano dostojanstvo in ker je pravi zločinec njene ogorčenosti pobegnil, je nabodla smejočega se praporščaka.

»V dobrem, ljubi grof Vili, a pripomniti moram, da se mi zdijo take šale več ko neprimerne. Ako si včasih vaš oče v svojem lodnastem jopiču dovoli takšne burke, se spomnim na Kiti in zato molčim.«

»Toda teta!« Bodite vendar veseli!« Vili je skušal potolažiti njeno jezo in pobožati teto po licu.

»Jaz sem zelo vesela!« Toda vse ima svoje meje, ljubi grof Vili. Zato bi rada vas in vašega brata opomnila.«

Gundi Kleesberg je umolknila, ker ji je Vili z dolginimi skoki pobegnil izpred nosa. »Kiti! Mala, eladka miška! Tu si torej!« Razprostil je roke proti sestri, ki je prihajala s Tasilom po drevoredu.

Kiti mu je stekla nasproti, objel jo je in jo poljubil s fantovsko nežnostjo, ter jo zavil na okrog, da je za čas zgrubila tla pod nožicami. Ko jo je izpustil, jo je čudeč se pogledal: »No, no,

dragica! Kaj so napravili v teh osmih dneh iz tebe? Zrak na Hubertovem delu čudeže! Poglej no, kako se je potegnila! In oči, ki jih ima!«

Kiti je globoko dihala in ne da bi odgovorila, se je ozrla po Tasilu, ki je počasi prihajal po drevoredu. Iz nje so govorili še vtisi zadnjih ur in oči so se ji sanjavo svetile. Ko je opazila, da Vili nič ne misli pozdraviti brata, mu je hlastno zasopetala: »Ako me imaš rad, te prosim, bodi prijazen s Tasom!«

Vili se je zdrnil. »Prijazen? Zakaj pa ne? Ne vem, zakaj bi bil hladen z njim, če ni on z menoj!«

»Tas ni hladen, najmanj proti svojim domačim. Povem ti, ker vem. Samo resen je. In da ga razumete, želi!«

»No, zaradi mene!« Vili je stegnil roko in stopil proti bratu. »Dober večer, ljubi Tas! Zelo sem vesel. Imenitno res, da smo spet tako lepo vsi skupaj. Celu Hubertovo gnezdo!«

»Pozdravljen, ljubi Vili!« Tasilo je prijel brata za roko. »Veseli me, da si videti zdrav in upam, da se počutiš dobro!«

»Brez skrbi! Sem že splaval spet počeno na vrh.«

»Ali si bil bolan?« je vprašala Kiti prestrašeno.

Zmedel se je nekoliko. »Ah, Bog varuj! Samo nedolžen prehlad, ni da bi govoril. Je že proč. Več, bilo je tako —« Začel ji je dopovedovati o nekem maršu v groznem vremenu in da je bil malo nepreviden pri pijači. Pri tem je pritažil glas in potegnil sestro od Tasila stran.

Bil je po nepotrebnem otrepan. Tasilo je odšel pismonoši, ki je prinesel večerno pošto, liste in pisma. Hitro je preletel naslove. Eden je bil napisan z okorno roko: »Vlaško Rojenemu dog. torju grofu Dasilu Ekke-Senefeld.«

Tasilo je pisavo menda poznal. »Počakajte za trenotek,« je zaklical pismonoši, ki se je bil že nameril za odhod, in odprl pismo.

Glavno skladišče za Jugoslavijo:
HINKO MAYER I DRUG, parf. oddelek, ZAGREB.

Zastopnik

za Maribor, event. za celo Stajersko, kakor tudi ostale večje kraje v Dravski banovini, se išče za Remington pisalne stroje. Resni interesi s stalnim sedežem naj pošljejo svoje ponudbe z referencami na trdiko MATADOR, Zagreb, Ilica 5 Oktogon